SZKOŁA WYŻSZA POLSKA[1]

(68, BOULEVARD DU MONTPARNASSE)

ZDANIE SPRAWY

ZA ROK SZKOLNY 1865/6.

Z dniem 1 Października 1866 roku rozpoczęła *Szkoła Wyższa Polska* ośmnasty rok istnienia.

Zakład ten, znany pierwotnie pod nazwą *Szkoły przygotowawczéj*, powstał za staraniem ś. p. Xięcia Adama Czartoryskiego, który na ten cel przeznaczył największą część zapisu, przez ś. p. Wojewodę Wodzyńskiego na rzecz emigracji uczynionego, a resztę funduszów dopełnił wyjednanem od rządu francuzkiego wsparciem, własną ofiarą i zebraną pomiędzy majętniéjszymi rodakami składką.

Szkoła przygotowawcza została założoną głównie dla młodszéj emigracji, licznie po wypadkach krajowych 1846 i 1848 r.

(1) Radę Szkolną składają: *Prezydujący*, Xże Władysław Czartoryski; *Członkowie honorowi:* Stanisław Barzykowski, Jenerał Konarski Tadeusz, i Teodor Morawski. *Członkowie czynni*: Działyński Jan, Januszkiewicz Eustachy, Niewęgłowski Henryk, Rustejko Józef, Szemioth Franciszek, Jenerał Zamoyski Władysław, Żarczyński Amancyusz i Habich Edward, pełniący zarazem obowiązki Dyrektora szkoły.

BIBLIOTEKA KORNICKA

Cz. 21139/1865-6

na ziemię francuzką przybyłéj. Znajdowała w niéj młodzież polska, przedewszystkiém, możność nauczenia się języka francuzkiego, a ztąd ułatwienie, bądź do dalszych studjów w naukowych zakładach francuzkich, bądź do obrania sobie jakiego praktycznego zawodu.

Szkoła przygotowawcza mieściła się początkowo w domu najętym przy ulicy Świętéj-Genowefy. Pomieszczenie to wszakże bardzo prędko okazało się niedostateczném, w obec coraz wiekszéj liczby zgłaszającéj się młodzieży: mianowicie z pośród uczniów kończących szkołę Batigniolską i sposobiących się do wyższych naukowych zawodów.

Czyniąc téj potrzebie zadość staraniem Xięcia Władysława Czartoryskiego, wybudowany został dom z odpowiedniém urządzeniem, przy bulwarze Montparnasse i w nim szkoła, pod nazwaniem Szkoły Wyższéj Polskiéj, umieszczoną została.

W sprawozdaniu niniéjszém, mającém na celu wykaz organizacji i teraźniejszego stanu szkoły, nie możemy się zająć szczegółową, siedmnastoletnią historją tego zakładu (1) — przechodzimy więc do téj części, która obecnie najbliżéj publiczność polską może obchodzić.

Celem głównym Szkoły Wyższéj jest przygotowywanie młodzieży polskiéj do specjalnych naukowych zakładów: górnictwa, inżynierji cywilnéj i wojskowéj, architektury, handlu i t. p. Młodzież emigracyjna opłaca w niéj według możności koszta utrzymania i nauki; niedostatnich przyjmuje szkoła bez żadnej opłaty. Przybywający zaś z kraju znajdują w niéj opiekę i możność odbycia nauk kosztem jak najumiarkowańszym.

(1) Zarządem Szkoły. pod prezydencją Xięcia Adama Czartoryskiego, trudnili się: P. P. Adolf Cichowski, Stanisław Barzykowski, Teodor Morawski, Andrzéj Plichta, Kazimierz Paprocki, Hipolit Błotnicki i Stanisław Kunat. — Dyrektorami Szkoły byli: P. P. Glinojecki, Zawierski, Bukaty, Gajewski, Jedliński, Jenerał Konarski i Niewęgłowski.

Kurs zupełny w Szkole wyższej polskiej jest dwuletni.

Uczniowie, kończący kurs niższy, są usposobieni dostatecznie, żeby zdać examin do szkoły Centralnej, do klassy przygotowawczej szkoły Górniczej paryzkiéj, do szkoły Górników w Saint-Etienne, do szkóły Wojskowéj w Saint-Cyr, do szkoły Architektury i Handlu w Paryżu, Sztuk i Rękodzieł w Belgij i t. p.

Uczniowie kończący kurs wyższy są w stanie zdać examin: do szkoły Dróg i Mostów, do klas specjalnych szkoły Górniczéj paryzkiej, do szkoły Artyllerji i Inżynierji wojskowéj w Metz, oraz do szkół Górniczych, Dróg i Mostów w Belgji, i t. p.

Nauki wykładane:

A.—Na kursie niższym: 1. Arytmetyka zupełna, 2. Algebra, do dwumianu Newtona włącznie, 3. Geometrja zupełna, 4. Trygonometrja, 5. Geometrja analityczna, 6. Geometrja wykreślna, do powierzchni skośnych wyłącznie, 7. Fizyka, 8. Chemja, 9. Rysunki, 10. Język francuzki, 11, Historja polska, 12. Literatura polska.

B. — Na kursie wyższym: 1. Algebra, równania wyższych stopni, 2. Rachunek różniczkowy i całkowy, 3. Mechanika racjonalna i część stosowanéj, 4. Geometrja wykreślna, od powierzchni skośnych, i zastosowanie jéj do perspektywy, do teorji cieni, ciesiołki i kamieniarki, 5. Fizyka, 6. Chemja, 7. Rysunki, 8. Język francuzki, 9. Historja polska, 10. Literatura polska.

Czyniąc zadość obowiązkom religijnym, uczniowie szkoły Wyższej Polskiej słuchają w niedzielę Mszy świętéj i nauki w kościele Świętéj Genowefy.

Trzy są kategorje uczniów w Szkole polskiéj: 1. miejscowi (interni), mieszkający w szkole, 2. przychodni (externi) i 3. wolni słuchacze.

Na uczniów miejscowych i przychodnich przyjmowani są

tylko ci, którzy złożą poprzednio examin świadczący że są dostatecznie przygotowani do słuchania nauk wykładanych w szkole. Wolni słuchacze nie składają żadnych examinów, ani przy wejściu, ani w czasie pobytu w szkole.

Rok szkolny rozpoczyna się w Październiku, a kończy się w Sierpniu.

W czasie wakacyj uczniowie, uczęszczający na kursa nauk w szkole Dróg i Mostów i Górniczéj, wyjeżdżają dla zwiedzenia: kopalń, robot przy kolejach żelaznych, kanałach, portach morskich lub znaczniejszych przemysłowych zakładach; i tym szkoła, w miarę możności, stosownej udziela pomocy.

W ciągu upłynionego roku szkoln., 1865/6, było uczniów:

Internów.....	65	(1)
Externów i wolnych słuchaczy	50	

Po złożonych examinach w szkołach specjalnych, przyjęto uczniów Szkoły Wyższéj Polskiéj:

a) Do *Szkoły Dróg i Mostów w Paryżu*, na 12 miejsc wakujących, ośmiu.

b) Do *Szkoły Artylleryi i Inżynieryi wojskowej w Metz*, na trzy miejsca wakujące, dwóch.

c) Do *Szkoły Górniczej w Paryżu*, pięciu.

d) Do *Szkoły Wojskowej w Saint-Cyr*, czterech.

e) Do *Szkoły Architektury w Paryżu*, dwóch.

f) Do *Szkoły Handlowej w Paryżu*, dwóch.

g) Do *Szkoły Centralnéj w Paryżu*, jednego (2).

(1) Pozostało z roku 1864/5 . .	36	Ubyło z powodu choroby	2
Przyjęto na początku roku szkolnego	23	Umarł	1
Przyjęto w ciągu roku	6	Oddaliło się z różnych powodów	4
	65		7

(2) Z powodu opłaty 800 fr. wymaganéj od uczących się w téj ostatniéj szkole, tylko zamożniejsi mogą z niéj korzystać.

Obecnie, z pomiędzy uczniów którzy pobierali nauki w Szkole Wyższéj Polskiéj, następująca liczba uczęszcza do rozmaitych specjalnych, we Francji, Belgji i Szwajcarji zakładów:

W Paryżu	do szkoły	Dróg i Mostów	12
—	—	Górniczej	5
—	—	Centralnej	4
—	—	Architektury	5
—	—	Handlowéj	2
W Saint-Etienne	—	Górniczej	2
— Metz	—	Artylleryi i Inżynierji wojskowej	5
— Saint-Cyr	—	Wojskowej	7
— Gandawie	—	Inżynierji cywilnej	5
— Zurich	—	—	1
		Razem	48

Ukończyli nauki w roku 1865/6:

W szkole Górniczéj paryzkiéj, P. Cerner Filip.

— Dróg i Mostów, P. Machalski Maurycy.

W roku bieżącym, z rozmaitych szkół specjalnych wyjdzie około *piętnastu*.

PRZYCHODY I WYDATKI.

Z ROKU SZKOLNEGO, OD 1 PAŹDZIERNIKA 1865 DO 30 WRZEŚNIA 1866.

PRZYCHÓD.

A. Zostawało z roku szkolnego 1864/5:		
a) gotówką w kassie....	fr. 920 98	
b) remanentu w żywności i innych przedmiotach.	1022 40	
c) Należności zaległych z r. 1864/5, a dopiero w roku 1865/6 otrzymanych:		
Od Rządu francuzkiego.....	10,070 »	
Od uczniów.... ..	1,155 50	
d) Reszta ofiary na gabinet fizyczny od p. Żarczyńskiego.....	65 »	13,233 88

z przeniesienia.....		13,233 88	
Do potrącenia, spłacone w 1865/6 długi z roku 1864/5.....		11,293 05	
Pozostało więc z r. 1864/5 na r. 1865/6 czystego remanentu.....			1,940 83
B. W ciągu roku 1865/6 otrzymano :			
a) Od rządu francuzkiego :			
Zapomogi zwyczajnéj za trzy kwartały...	15,000 »		
Zapomogi nadzwyczajnéj.....	10,000 »		
Zapomogi dla uczniów szkoły przeznaczonéj	24,190 »	49,190 »	
b) Opłata od uczniów internów, przez nich lub ich dobroczyń. wniesiona		9,167 30	
c) Ofiary :			
Od Xięcia Wł. Czartoryskiego.....	1,700 »		
—Jenerała Wł. Zamoyskiego.....	1,400 »		
—różnych osób.....	190 »	3,290 »	
d) Ze sprzedaży zużytych rzeczy.....		183 20	61,830 50
C. Przychody nadzwyczajne :			
a) Od rządu francuzkiego na poprawę gmachu szkolnego.....		5,000 »	
b) Od uczniów externów za ich żywienie.		2.469 15	7,469 15
D. Należy się Szkole za r. 1865/6 :			
a) Od rządu fraucuzkiego, zapomogi zwyczajnéj za kwartał czwarty.....		5,000 »	
b) Zaległości od uczniów.....		1,227 50	6,227 50
Razem, cały fundusz Szkoły na rok 1865/6.....			77,467 98

ROZCHÓD.

A. — WYDATKI PRZEWIDZIANE BUDŻETEM:

a) Dział naukowy:			
Pensje: dyrektora, prefekta naukowego, professorów, dozorców, — koszta examinów i naukowe po za szkołą, biblioteka, — gabinety, — materjalja i exkursje naukowe.....		15,890 80	
b) Administracja:			
Pensja doktora, ekonoma, usługi, koszta apteki i bióra.....	5,595 85		
c) Odzież, bielizna, opranie i szwalnia.....	5,635 70		
d) Utrzymanie zabudowań, opał, oświetlenie, ochędóstwo i ruchomości..	10,720 16		
e) Żywność (kuchnia)...	33,293 04	71,135 55	

B. WYDATKI NADZWYCZAJNE:

a) Na poprawę gmachu szkolnego i wybudowanie kuchni.	8,579 63		
b) Wydatki na chorych..	1,050 70		
c) Na żywienie uczniów externów.....	2,469 15		
d) Restytucje uczniom z otrzymanéj na ich imię rządowéj zapomogi...	740 »	12,839 48	
Razem wszystkich wydatków.....			83,975 03
Przychodu było, jak wyżéj.....			77,467 98
Deficyt.....			6,507 05

Stan funduszów Szkoły w dniu 1 Października 1865 roku był następujący:

Passiva:		
a) Za różne dostawy.....	7,417 70	
b) Pozostałość za roboty przybudowania kuchni i poprawie domu	4,332 »	
c) Pożyczka od P. Januszkiewicza.....	3,000 »	
Razem.....		14,749 70
Activa:		
a) Od rządu francuzkiego i uczniów (Przychody D.)..	6,227 50	
b) Gotówką w kassie.....	398 95	
c) Remanentów w żywności i innych przedmiotach.....	1,616 20	
Razem.....		8,242 65
Przewyżka zatem passivów nad activami, czyli deficyt, wynosi z roku upłynionego		6,507 05

Na posiedzeniu Rady szkolnej, dnia 14 Stycznia 1867 roku, powyższe zdanie sprawy przyjęli i podpisali:

Prezydujący: X. Władysław CZARTORYSKI.
Członkowie: Jan DZIAŁYŃSKI.
Eustachy JANUSZKIEWICZ.
Józef RUSTEJKO.
Władysław ZAMOYSKI, jenerał.
Edward HABICH, p. o. dyrektora szkoły.

Wszelkiego rodzaju pisma, zgłoszenia się i przesyłki pieniężne adresowane być powinny *franco*, *à Monsieur le* Directeur de l'École Supérieure Polonaise, 68, *Boulevard du Montparnasse*, *à* Paris.

Paryż. — Drukarnia E. Martinet, ul. Mignon, 2.

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

BIBLIOTEKA KÓRNICKA
Cz 21133
1855-6
1871